

רע"פ 1282/24 - אחסאן זלום נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 1282/24

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקש: אחסאן זלום

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד ב-עפ"ג 16657-04-23 מיום 31.12.2023 שניתן על ידי השופטים מ' ברנט, ש' בורנשטין ו-ע' מיכלס; ובקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל

בשם המבקש: עו"ד אלימלך קורצווייל; עו"ד עינת אוריאל

החלטה

1. לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטים מ' ברנט, ש' בורנשטין ו-ע' מיכלס) ב-עפ"ג 16657-04-23 מיום 31.12.2023 בגדרו נדחה ערעור המבקש על חומרת העונש שנגזר עליו בגזר הדין של בית משפט השלום ברמלה (השופטת א' אורן) ב-ת"פ 13892-12-20 מיום 23.2.2023.

2. נגד המבקש וחברת טיפת לימון בע"מ (להלן: החברה) הוגש כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון. החברה עסקה בעבודות בניה, ניהול פרויקטים וכוח אדם, ובמועדים הרלוונטיים לכתב האישום המתוקן הייתה רשומה כעוסק מורשה לעניין חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: החוק). המבקש היה רשום כבעל מניות ודירקטור

בחברה, וכן היה המנהל הפעיל של החברה, יחד עם אחר המכונה אחמד ארדיני (להלן: אחמד). לפי כתב האישום המתוקן, בתקופה שבין חודש דצמבר 2015 לבין חודש מרץ 2016 המבקש ניכה, יחד עם החברה ועם אחמד, 6 מסמכים הנחזים להיות חשבוניות על שם חברות שונות. זאת, מבלי שעשו או התחייבו לעשות את העסקאות שבגינן הוצאו חשבוניות אלו. החשבוניות הכוזבות - בסכום של 6,909,903 ש"ח, נרשמו על ידי המבקש, אחמד והחברה בספרי הנהלת החשבונות של החברה, וסכומי המס המגולמים בהן נוכו שלא כדין בדיווחיה התקופתיים של החברה אשר הוגשו למנהל מס ערך מוסף. הכול במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס. סכום מס התשומות אשר נוכה שלא כדין בגין החשבוניות הכוזבות כאמור, הוא 1,004,003 ש"ח.

בגין מעשים אלו יוחסו למבקש ולחברה 6 עבירות של ניכוי מס תשומות ללא מסמך כאמור בסעיף 38 לחוק, במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס, וזאת לפי סעיף 117(ב)(5) לחוק; וכן עבירה לפי סעיף 117(ב)(6) לחוק אשר עניינו במי שהכין או הרשה לאחר להכין או לנהל פנקסי חשבונות כוזבים או רשומות כוזבות אחרות.

3. המבקש הורשע על פי הודאתו בכתב האישום המתוקן, במסגרת הסדר טיעון. בהסדר הוסכם שהמשיבה תגביל את עתירתה העונשית ל-18 חודשי מאסר בפועל ואילו המבקש לא יוגבל בטיעונו.

4. בגזר הדין, בית משפט השלום נתן דעתו תחילה לתסקיר שירות המבחן בעניינו של המבקש. בתסקיר פורטו נסיבות חייו המורכבות, אשר בעטיין ניהל אורח חיים התמכרותי וריצה בעבר מספר עונשי מאסר בפועל. צוין, כי כעת המבקש נשוי ואב ל-3 בנות, והוא עובד כמכונאי רכב במקביל ללימודי הנדסאי מכונות. זאת, לאחר שעבר תהליך שיקום משמעותי ואינטנסיבי והצליח להיגמל משימוש בסמים ולבסס שגרת חיים נורמטיבית. לצד האמור, שירות המבחן עמד על קבלת האחריות החלקית מצד המבקש, היות שהוא ממשיך לטעון שאמנם הופקו חשבוניות כוזבות בשם החברה שבראשה עמד, אך הדבר נעשה על ידי שותפו. לבסוף, שירות המבחן המליץ להטיל על המבקש צו מבחן ושל"צ בהיקף של 200 שעות.

5. בית משפט השלום ראה במסכת העבירות שהמבקש ביצע כ"אירוע אחד" לצורך קביעת מתחם ענישה כולל. בשים לב לערכים המוגנים שבבסיס העבירות שבהן המבקש הורשע; חומרת העבירות האמורות; מדיניות הענישה הנוהגת שלפיה יש לגזור, ככלל, עונשי מאסר של ממש בגין עבירות מס; ומשיקולי הלימה - נקבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המבקש הוא בין 14 ל-30 חודשי מאסר בפועל, בנוסף לתשלום קנס שנע בין 5 ל-10 אחוז משיעור השמטת המס. בשלב זה, בית משפט השלום פנה לקבוע את עונשו של המבקש לפי נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה. לזכות המבקש נשקלה העובדה כי הוא הודה במיוחס לו וחסך זמן שיפוטי, תוך שצוין כי הודאתו במעשים חלקית היות שהוא מטיל את האשמה המרכזית על אחמד. בהקשר זה, נקבע כי המבקש לא הסיר את המחדל ולא פעל לתיקון הנזק שמעשיו גרמו לקופה הציבורית. הודגש, כי בהתאם לשיקולים אלו נכון היה להשית על המבקש עונש מאסר בפועל למשך 18 חודשים.

בית המשפט השלום הוסיף וסקר את הליך השיקום שעבר המבקש, אותו כינה "מרשים ומשמעותי", וקבע כי מצדיק חריגה לקולה ממתחם הענישה ההולם. עם זאת, ומאחר ששיקולי השיקום אינם חזות הכול, נקבע שלא ניתן לפטור את המבקש לחלוטין מעונש מאסר בפועל. לפיכך, נגזר על המבקש עונש של 11 חודשי מאסר בפועל; 7 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירה מסוג פשע לפי החוק למשך 3 שנים מסיום ריצוי מאסרו; 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירה מסוג עוון לפי החוק למשך 3 שנים מסיום ריצוי מאסרו; וכן תשלום קנס בסך של 25,000 ש"ח.

6. המבקש ערער על חומרת עונשו לבית המשפט המחוזי, וערעורו נדחה. בית המשפט המחוזי קבע כי בית משפט השלום איזן כראוי בין השיקולים השונים, והגם שאין להתעלם ממאמצי השיקום המוצלחים של המבקש, אין מקום לענישה שאינה כוללת מאסר מאחורי סורג ובריאח. בית המשפט המחוזי הוסיף ועמד על הנזק הרב שהמבקש גרם במעשיו לקופה הציבורית - למעלה ממיליון ש"ח, וזאת בעוד שאין בסיס לטענתו בדבר חלקו המצומצם בביצוע העבירות וניצולו בידי אחמד במסגרת ביצוען.

7. מכאן לבקשה שלפניי. בתמצית יתואר, כי על פי הנטען הבקשה מעלה סוגיות בעלות חשיבות משפטית וציבורית החורגות מעניינו הפרטני של המבקש: הראשונה, מה הם הקריטריונים והשיקולים המאפשרים לחרוג לקולה מרף הענישה הנהוג בבית משפט זה ביחס לענישה בגין עבירות מס, תוך העדפת שיקולי שיקום, עד כדי הימנעות מעונש מאסר מאחורי סורג ובריאח; השנייה, האם בנסיבות מסוימות ראוי להעניק לשיקולי שיקום משקל ייחודי וחריג על רקע מצב החירום השורר כיום במדינה בעקבות מלחמת חרבות ברזל, אשר הובילה "למשבר כליאתי חסר תקדים ולפגיעה חריפה בזכויותיהם של אסירים", כלשון הבקשה.

לצד זאת, נטען כי בעניינו הפרטני של המבקש מתעוררים גם שיקולי צדק, המצדיקים הקלה בעונשו. שכן, ריצוי עונש מאסר בפועל יפגע פגיעה אנושה במסלול הנורמטיבי בו הוא מצוי, בפרט לאור הזמן שחלף מאז ביצוע העבירות. כמו כן, התבקש עיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל שנגזר על המבקש עד להכרעה בבקשה.

8. דין הבקשה להידחות. בית משפט זה לא יעתר לבקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי" אלא במקרים חריגים בהם מתעוררת סוגיה משפטית עקרונית החורגת מעניינו הפרטני של המבקש, או כאשר מתעורר חשש לעיוות דין מהותי או לאי צדק קיצוני (רע"פ 9004/18 יצחקי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (31.12.2018)).

9. הסוגיה העקרונית הראשונה הנכללת בבקשה, בדבר האיזון שבין שיקולי שיקום לשיקולי ענישה אחרים במסגרת עבירות מס, אינה חדשה או ייחודית. איזון מורכב זה מלווה את בית המשפט בכל מקרה ומקרה שבו עליו לגזור את עונשו של נאשם; וכך גם בעבירות מס או עבירות המכונות עבירות "צווארון לבן". אף על פי כן, חומרתן של עבירות המס מחייבת, ככלל, לתת ביטוי ממשי במסגרת מאסר בפועל מאחורי סורג ובריאח (רע"פ 2533/21 נתיבים אספקת דלקים ושמיים בע"מ נ' מדינת ישראל - רשות המיסים, פסקה 9 (28.4.2021)). אם כן, אין לפנינו סוגיה המצדיקה דיון חריג במסגרת "גלגול שלישי", אלא סוגיה אשר בעניינה כבר קיימת פסיקה ענפה. יוצא אפוא, כי השגות המבקש מופנות למעשה כלפי אופן יישום ההלכה הקיימת בעניינו הקונקרטי ולכן אינן עומדות ברף שנקבע בפסיקה לקבלת הבקשה.

10. אשר להשלכות מצב החירום הנוכחי על מדיניות הענישה. קראתי לעומק את הדוח שצורף לבקשה. אכן, תקופה זו מציבה אתגרים רבים בפנינו. עם זאת, ספק בעיני אם הפתרון למצוקה הקיימת הוא בהקלה נקודתית על נאשמים מסוימים שלא על פי קריטריונים ברורים. הפתרון הנדרש הוא פתרון מערכתי, המחייב קביעת סדרי עדיפויות תוך בחינת שיקולים רחבים, לרבות שיקולי מדיניות ושיקולים כלכליים.

בעניינו של המבקש, ומבחינת חומרת עונשו, הלכה היא כי בקשה לרשות ערעור הנסבה על חומרת העונש תתקבל במקרים נדירים בלבד בהם ניכרת סטייה מהותית ממדיניות הענישה הנהוגת בנסיבות דומות (רע"פ 4237/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (19.6.2023)). אין בעניינו כל סטייה כזו: חומרתן של עבירות המס טמונה בכך שהן פוגעות, בה בעת, במשק, בכלכלה ובקופה הציבורית; לצד פגיעתן בערך השוויון בנטל המיסים בין אזרחי המדינה.

לפיכך, בתי המשפט נוקטים במדיניות ענישה המבכרת שיקולי הלימה, הרתעה והתחשבות באינטרס הציבורי על פני שיקולי שיקום, וכאשר נקודת המוצא בעבירות מעין אלו היא, כאמור, עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח (רע"פ 8038/22 שילון נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (29.11.2022)).

11. בהקשר זה אדרש לטענה כי נכון להקל בעונשו של המבקש גם משיקולי צדק. יש לשוב ולהדגיש - בית משפט השלום התחשב באופן משמעותי ביותר בהליך השיקום המרשים של המבקש. עד כדי כך שראה לנכון לסטות לקולה ממתחם העונש ההולם. הליך שיקום זה אמנם מהווה נקודת זכות דרמטית לטובת המבקש, אך הוא אינו מאפשר להתעלם מכל אותם שיקולים המחייבים ענישה מאחורי סורג ובריח, ובכלל זה מדיניות הענישה הנהוגה; הסרת המחדל החלקית ביותר; הפגיעה המשמעותית בקופת המדינה - כמיליון ש"ח; ונטילת האחריות החלקית מצד המבקש.

12. אוסיף, כי יש לקוות שהמבקש יוסיף לצעוד בהליך השיקום ולאחר ריצוי עונשו יתמיד בדרך החיובית שבה הוא מצוי. בית משפט השלום העניק להליך זה משקל רב ביותר שכן אחרת היה נגזר על המבקש עונש כבד יותר באופן משמעותי. מאמציו של המבקש לא היו לשווא - רחוק מכך. עם זאת, אין מקום להקל עוד יותר בעונשו באופן חריג ובמסגרת "גלגול שלישי".

13. אשר על כן, הבקשה נדחית. ממילא מתייתרת הבקשה לעיכוב ביצוע ריצוי העונש.

ניתנה היום, ה' באדר א' התשפ"ד (14.2.2024).

שׁוֹפֵט